

Amsterdam, 26 september 2013

Aan: Vaste Kamercommissie Buitenlandse Zaken

Betreft: Notaoverleg Mensenrechten 30 september

Geachte Kamerleden,

In verband met het notaoverleg mensenrechten van 30 september 2013 legt het MVO Platform u een aantal aanbevelingen voor met betrekking tot ondernemen en mensenrechten.

Nederland heeft de totstandkoming van de UN Guiding Principle for Business and Human Rights (UNGP)¹ ondersteund, en het eindresultaat omarmd. Nu is het zaak om deze richtlijnen in praktijk te brengen. Deze richtlijnen bestaan uit drie pijlers die ieder een eigen aanpak vragen: de “*duty to protect*” van staten, de “*responsibility to respect*” door bedrijven en “*access to remedy*” voor slachtoffers van bedrijfsgerelateerde schendingen.

Duty to protect

Het duty to protect-hoofdstuk vraagt overheden om in alle overheidsbeleid en wetgeving die het bedrijfsleven betreft, mensenrechten mede tot uitgangspunt te maken. Het vragen van zelfregulering door bedrijven (zoals in de nota Recht voor ieder Mens) staat daarmee op gespannen voet, zeker wanneer bij herhaling blijkt dat zelfregulering niet tot resultaat leidt. Recente voorbeelden daarvan zijn de kledingsector en steenkolen. De risico-sectoren-aanpak van minister Ploumen is een goede eerste stap: met bedrijven in gesprek gaan, en in een convenant een verbeterplan vastleggen.²

Voor de verdere invulling van de duty to protect dient alle overheidsbeleid rond bedrijven, waaronder handelsverdragen, in lijn te worden gebracht met de UNGP. Waar nodig moet het beleid aangepast. Wij bevelen aan om periodiek te beoordelen in hoeverre het bestaande beleid de bescherming tegen bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen waarborgen. Bij nieuw beleid kan een UNGP-toets in procedures worden vastgelegd en een coördinator of aanspreekpunt kan worden aangesteld om toe te zien op de coherentie met de UNGP.

Responsibility to respect

Bedrijven moeten *mensenrechten-due diligence*³ toepassen zodanig dat schendingen worden voorkomen. De praktische uitvoering van due diligence staat in de kinderschoenen, zowel bedrijven als stakeholders zoeken naar de juiste aanpak die daadwerkelijk schendingen vermindert. De Nederlandse overheid integreert het due diligence concept in haar beleid, onder meer naar aanleiding van moties van uw Kamer.⁴ Daarbij is de interpretatie van due diligence te beperkt; de focus ligt op risicoanalyse en –management.⁵ Het kennis- en ambitieniveau dat de Nederlandse overheid uitdraagt ten aanzien van due diligence moet omhoog. Deze onderdelen dienen er deel van uit te maken:

¹ Zie: <http://www.business-humanrights.org/SpecialRepPortal/Home/Protect-Respect-Remedy-Framework/GuidingPrinciples>

² Zie brief MVO Platform voor het AO MVO van 19 september http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3989-nl

³ De OESO-richtlijnen (2011) en de UNGP (2011) introduceerden het *due diligence*-concept. Dit betekent: bedrijven dienen de risico's op negatieve maatschappelijke impact, in de sectoren en/of het landen waarbinnen wordt geopereerd in kaart te brengen. Dit geldt niet alleen voor mogelijke effecten veroorzaakt door het bedrijf zelf, maar ook voor impact verbonden aan de activiteiten, diensten of producten van het bedrijf via haar bedrijfsrelaties, inclusief ketenrelaties. Bedrijven moeten risico's identificeren, proactief maatregelen nemen om negatieve impact te voorkomen of bijdragen aan herstellen of compenseren wanneer toch schade is ontstaan. Over dit proces dient gecommuniceerd te worden.

⁴ moties Peters c.s. (33000-V, nr. 98) en Verhoeven c.s. (26485-V, nr. 139). De moties vragen respectievelijk om: Uitvoeren human rights due diligence, conform de VN Ruggie- en OESORichtlijnen, van bedrijven die gebruik maken van economische diplomatieke dienstverlening of andere middelen, zoals handelsmissies of matchmaking; Voldoen aan de OESO Richtlijnen en uitvoeren van due diligence proces door bedrijven die gebruik maken van het financieel buitenlandinstrumentarium of meegaan met handelsmissies.

⁵ Zie analyse MVO Platform van de eerste “IMVO-kaders” waarin uitvoeringsinstrumenten hun beleid t.a.v. MVO voorwaarden bij het buitenlandinstrumentarium hebben vastgelegd http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3936-nl

- de pro-actieve kant van due diligence: het voorkómen van schendingen
- het herstellen en compenseren van schade waar die onverhoopt toch ontstaan is
- de verantwoordelijkheid voor de hele keten en alle zakelijke relaties, onafhankelijk van de mate van invloed van het bedrijf⁶
- transparantie over de due diligence-inspanningen die bedrijven leveren.

De Nederlandse overheid kan toewerken naar richtlijnen voor een goede due diligence-praktijk. Ervaringen uit de risicosectoren-aanpak van Ploumen kunnen daarin een rol in spelen.

Access to remedy

Tot slot heeft de overheid een belangrijke taak om access to remedy te verbeteren. Het Nationaal Contact Punt (NCP) voor de OESO Richtlijnen speelt daarin een rol, maar die is beperkt. Het NCP kan partijen bij elkaar trachten te brengen en bemiddelen maar als dat faalt is genoegdoening niet gegarandeerd. Het NCP kan bovendien alleen handelen als een gedocumenteerde klacht is ingediend, en niet op eigen initiatief mensenrechtenschendingen aankaarten. De overheidstaak om access to remedy te waarborgen is daarmee niet volledig vervuld.

Aanvullende functies bij niet-juridische klachtenbehandeling zijn:

- zelfstandig uitvoeren van onderzoek, ook zonder volledig gedocumenteerde klacht
- afspreken van schadeloosstellingen voor gedupeerden
- toezien op de naleving van afspraken of convenanten

Daarnaast dienen mogelijkheden voor slachtoffers om langs juridische weg verhaal te halen versterkt te worden. Bijvoorbeeld door:

- het uitbreiden en verhelderen van de aansprakelijkheid van bedrijven, zoals aansprakelijkheid in concernverband
- wettelijk vastleggen van zorgplicht van zowel bedrijven als bestuurders
- verbeteren van de toegang tot informatie door onder meer uitbreiding van het inzagerecht⁷

Wij zijn graag bereid eventuele aanvullende vragen te beantwoorden. Ook wijzen wij u op onze brief met suggesties voor het Nationaal Actieplan van september 2012.⁸

Vriendelijke groet,

Namens het MVO Platform,

Suzan van der Meij (06 12271726)

⁶ Ruggie stelt dat geringe 'leverage', niet leidt tot minder verantwoordelijkheid. Indien 'leverage' gering is moet deze vergroot worden door onder meer samenwerking in de sector of met ketenpartners te zoeken.

⁷ Zie inbreng MVO Platform hoorzitting aansprakelijkheid bedrijven januari 2010 http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3318-nl

⁸ Zie verder onze suggesties voor de inhoud van een Nationaal Actieplan http://mvoplatform.nl/publications-nl/Publication_3824-nl